

Valvontaosasto
OHJAS
Kansainväliset ja oikeudelliset asiat
Lakimies Merja Maijala-Liljestrand

25.6.2015

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

OM 13/41/2012

Tullin lausunto työryhmämietinnöstä Lahjusrikoksia koskevien säännösten erät muutostarpeet (Oikeusministeriön julkaisusarja Mietintöjä ja lausuntoja 9/2015)

Pydyttynä lausuntonaan Tullin valvontaosasto esittää seuraavaa:

Tullin rikostorjunta toteaa ensinnäkin, että pitää esitystä kannatettavana. Tulli toimii esitutkintaviranomaisena tullirikosten osalta ja tutkittaessa talousrikosjuttuja voidaan todeta, että kirjanpitorikos on käytännössä aina liitännäisrikos ja tulee tutkittavaksi esim. verorikosten tutkinnan yhteydessä. Tekijäpiiriin kuuluvat kirjanpitolaissa määritetyt yhteisöt, joille on asetettu kirjanpitovelvollisuus. Tarkemmin vastuu kohdentuu yhteisön vastuutahoihin ja/tai kirjanpidon rikkoneeseen työntekijään, jos tahallaan on rikottu kirjanpidosta annettuja säännöksiä. Tullin tutkimissa talousrikoksissa kirjanpitorikoksia on tutkittu menestyksekkäästi erityisesti pienyrityksiin (yksinkertainen organisaatio/ johtoasemassa vain muutama henkilö) kohdistuvien talousrikosepäilyjen osalta. Näissä tapauksissa tekijäpiiri on yrityskoon vuoksi ollut suppea, jolloin tutkinnan kohteen olleet tahot eivät ole tehokkaasti pystyneet kiistämään tietoisuutta kirjanpidon puutteista tai laiminlyönneistä.

Erityisesti suuremmissa yrityksissä organisaatorakenteet ovat monimutkaisempia, minkä vuoksi vastuukysymyksetkin ovat moniulotteisempia. Vaikkakin osakeyhtiölaki vastuuttaa yhtiön johdolle kirjanpidon asianmukaisen hoitamisen ja järjestämisen, käytännössä työnantajan direktio-oikeus ja siten delegointi alemmille organisaatiotasolle aiheuttaa sen, että vastuu kirjanpidon käytännön hoitamisesta jakautuu useille eri tahoille yrityksessä. Lisäksi usein itse kirjanpidon laatiminen, veroilmoitusten antaminen ym. on ulkoistettu tilitoimistoille, jolloin johdolle jää valvontavastuu kirjanpidon hoitamisesta. Lisäksi tilintarkastustoiminta on käytännössä aina ulkoistettu, jos yritys kuuluu tilintarkastusvelvollisuuden piiriin. Mitä useammalle taholle kirjanpidon hoitaminen on delegoitu (osto-, myyntireskontrat, inventaariot, rahoitus, käytännön kirjaukset jne.), sitä vaikeampi rikosoikeudellista vastuuta laiminlyönneistä on osoittaa. Mainittu toimintojen hajautus on johtanut tarkastelluissa tapauksissa siihen, että lakisääteisten vastuutahojen osalta toiminta on esitutkinnassa näyttäytynyt enemmän tuottamuksellisena (myös törkeänä) kuin tahallisenä toimintana vaikka laiminlyönnejä, puutteellisia ja/tai vääriä tietoja on

Valvontaosasto

25.6.2015

OHJAS

Kansainväliset ja oikeudelliset asiat
Lakimies Merja Maijala-Liljestrand

kirjanpidossa todettu. Käytännössä tahallisuuden osoittaminen on ollut haastavaa erityisesti jälkikäteisesti todetuissa ja tutkituissa tapauksissa.

Ulkoistetun kirjanpitopalveluiden tapauksissa on käytännössä ollut harvinaista, että tilitoimiston henkilökunnalla olisi tosiasiallisesti mahdollisuus vaikuttaa kirjanpitovelvollisen toimintaan, eivätkä he myöskään ole sellaisessa asemassa, että voisivat aktiivisesti osallistua kirjanpitorikoksen toteuttamiseen ja siten olla rikosoikeudellisessa vastuussa kirjanpitorikoksesta.

Näin ollen mainittu esitys oikeushenkilön rangaistusvastuusta toteuttaisi kahta tehtävää: sillä olisi oikein toteutettuna mahdollinen yleisestävä vaikutus yritysten toimintaan sekä erityisesti sanktiointitehtävä niissä tapauksissa, joissa voidaan osoittaa, että rikos on tapahtunut, mutta ketään luonnollista henkilöä ei voida saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen. Edelleen esitys on omiaan vahvistamaan talousrikollisuuden torjunnassa käytettäviä työkaluja liiketoimintaa hyväksikäyttäen tehtyjen rikosten rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisessa.

Esko Hirvonen
valvontapäällikkö, Ohjaus- ja asiantuntijapalvelut
Kansainväliset ja oikeudelliset asiat

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi